

Literaire Portretten Tekstbundel Oudgriekse Letterkunde I

Dr. Berenice Verhelst, Dr. Tine Scheijnen en Dr.
Evelien Bracke

Opleiding Taal en Letterkunde: Grieks
Academiejaar 2019-2020

INHOUDSTAFEL

DEEL EEN

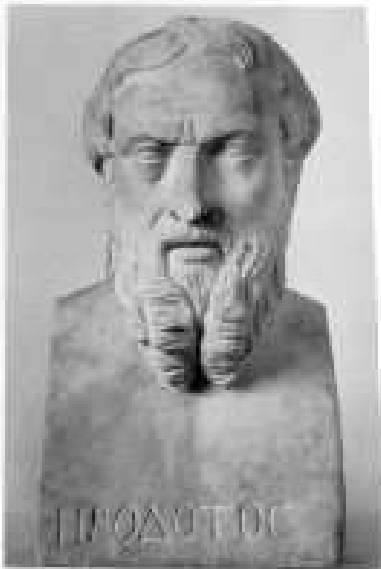
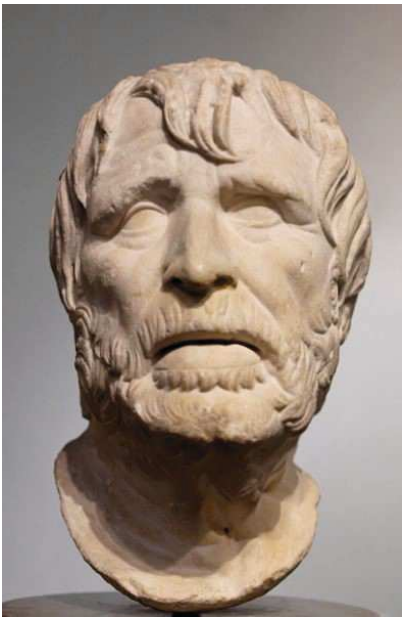
- 1 Homérica. *Homerische hymne nr. 7: voor Dionusos*
- 3 Leerdicht. Hesiodos, *Theogonie 507-616: Prometheus*
- 5 Archaische lyriek. Archilochos, Sappho
- 7 Komedie. Menandros, *De lastigaard (uittreksels)*
- 14 Historiografie. Herodotos, *Periandros en Arioon (Hist. 1.23-24)*
16 Polubios, *De soorten staatsvormen (Hist. 6.3-4)*
- 18 Alexandrijnse poëzie. Theokritos, *Serenade van een geitenboer (ld. 3)*
- 20 Retoriek. (Ps-)Longinos, *Over het sublieme*
(uit §§ 1, 2, 8, 9, 10, 18, 33-36)
- 25 Proza keizertijd Filostratos, *Over Apollonios van Tyana (4. 11-16)*

DEEL TWEE

- 30 Platoon, *loon*
- 46 Theofrastos, uit de *Karakterschetsen*
48 *De vleier (2)*
49 *De kletskaus (7)*
50 *De malcontente (17)*
50 *De antidemocraat (26)*
- 52 Thoukudides, uit de *Historiën*
54 *Proloog (1.1)*
54 *Inleiding in de historische kritiek (1.20-22)*
56 *uit De lijkrede van Perikles (2.37-41)*
- 59 Uit de *Septuaginta*
60 *Scheppingsverhaal (Gen. 1-2)*
62 *Wijsheid (uit Sap. 1, 6, 8)*
- 63 Loukas, uit *Evangelie en Handelingen*
64 *Optreden van Jezus (Lc 10:25-42)*
65 *Paulos in Athene (Acta 17:13-34)*
- 67 De Griekse roman, prologen
68 Charitoon, *Kallirhoë*
71 Xenofoon, *Efesiaka*
73 Achilleus Tatios, *Leukippe en Kleitofoon*
76 Longos, *Dafnis en Chloë*
78 Heliodoros, *Aithiopika*

DEEL EEN

Een staalkaart illustraties bij *Literatuur van de Oudheid*



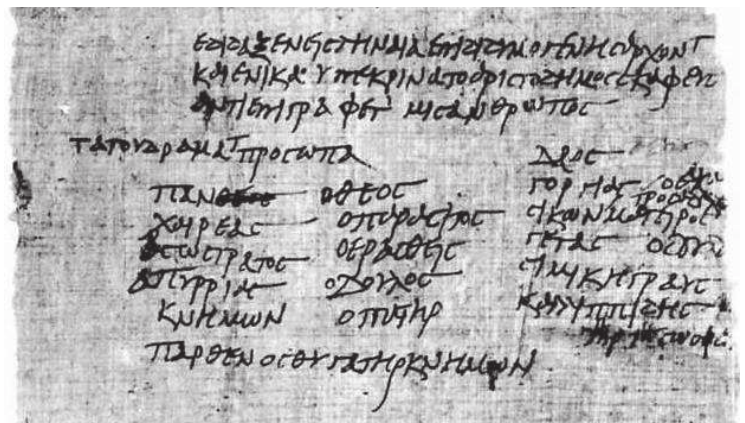
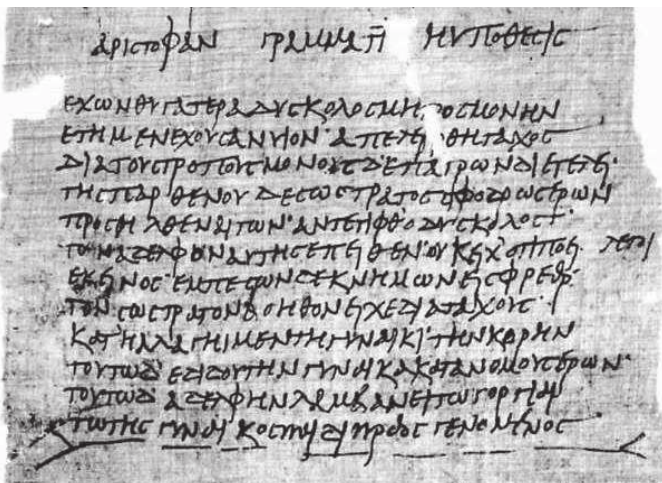
KOMEDIE

MENANDROS, ΔΥΣΚΟΛΟΣ (ed. Arnott, Loeb 1997)

Dramatis personae en overzicht van de inhoud

	Knemoon	(e)x	Myrrhine	x	(1 ^e man, overleden)
Kallippides	x		anonyma		
(Plangon) - Sostratos	♥		dochter	Gorgias	
vriend Chaireas			slavin Simiche	slaaf Daos	
slaven Pyrrhias en Getas					
'kok' Sikoon					

- Proloog** Pan stelt personages en setting voor. Attisch dorp Phyle, Pans heiligdom centraal, aan de ene kant de woning van Knemoon, aan de andere die van zijn ex en haar zoon. Pan heeft een rijke jongeman verliefd gemaakt op de aardige dochter van de vreselijke Knemoon.
- 1^e bedrijf** Sostratos onderneemt pogingen om Knemoon de hand van zijn dochter te vragen
- 2^e bedrijf** Gorgias maakt kennis met Sostratos, en geeft hem de raad in een boerenplunje mee op het land te gaan werken, om kans te maken bij Knemoon.
Getas en 'kok' (beenhouwer) Sikoon op, om een offer aan Pan voor te bereiden - die was in een droom aan Sostratos' moeder verschenen.
- 3^e bedrijf** Moeder en huishouding op; Getas en Sikoon proberen tevergeefs bij Knemoon een kookpot te lenen. Simiche heeft emmer en houweel in waterput laten vallen. Sostratos, uitgeput terug van het land, nodigt Gorgias uit op de offermaaltijd.
- 4^e bedrijf** Knemoon sukkelte in de waterput en wordt gered door zijn dochter, Sostratos en (vooral) zijn ex-stiefzoon Gorgias. Uit dankbaarheid adopteert hij die laatste, schenkt hem de helft van zijn erf én plaatst zijn dochter onder zijn hoede. Gorgias belooft zijn stiefzus aan Sostratos. Kallippides op, gaat vlug in de tempel eten.
- 5^e bedrijf** Sostratos overtuigt zijn vader twee huwelijken te sluiten. Gorgias aanvaardt Plangon als vrouw. Tijdens het dubbele verlovingsfeest leren Getas en Sikoon Knemoon een lesje. Uiteindelijk is zelfs hij bereid mee te gaan feesten. Happy end.



Begin eerste bedrijf

ΧΑΙΡΕΑΣ

50 τί φής; ἰδὼν ἐνθένδε παῖδ' ἐλευθέραν
τὰς πλησίον Νύμφας στεφ[ανο]ῦσαν, Σώστρατε,
ἔρων ἀπῆλθες εὐθύς;

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ εὐθ[ύς].

ΧΑΙΡΕΑΣ ὡς ταχύ·

ἢ τοῦτ' ἐβεβούλευσ' ἐξιὼν, ἐρᾶ[ν] τινος;

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ

σκώπτεις: ἐγὼ δέ, Χαιρέα, κακῶς ἔχω.

'spotten'

ΧΑΙΡΕΑΣ

55 ἄλλ' οὐκ ἀπιστῶ.

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ διόπερ ἦκω παραλαβὼν
σὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα, καὶ φίλον καὶ πρακτικὸν
κρίνας μάλιστα.

ΧΑΙΡΕΑΣ πρὸς τὰ τοιαῦτα, Σώστρατε,
οὕτως ἔχω παραλαμβάνει τις τῶν φίλων
ἔρων ἐταίρας· εὐθύς ἀρπάζας φέρω,

'iemand onder de arm nemen'

60 μεθύω, κατακάω, λόγον ὅλως οὐκ ἀνέχομαι·
πρὶν ἐξετάσαι γὰρ ἦτις ἐστί, δεῖ τυχεῖν.

-άζω 'roven'

'in brand steken' (*nl. de deur*)

-άζω 'onderzoeken'

τὸ μὲν βραδύνειν γὰρ τὸν ἔρωτ' αὔξει πολὺ,
ἐν τῷ ταχέως δ' ἔνεστι παύσασθαι ταχύ.

'in vertraging zijn, treuzelen'

αὔξω = αὔξάνω

γάμον λέγει τις καὶ κόρη ἐλευθέραν·
65 ἕτερος τίς εἰμ' ἐνταῦθα· πυνθάνομαι γένος,
βίον, τρόπους. εἰς πάντα τὸν λοιπὸν χρόνον

μνείαν γὰρ ἤδη τῷ φίλῳ καταλείπομαι
ὅσ' ἂν διοικήσω περὶ ταῦτα.

(*dankbare*) 'herinnering'

'in orde brengen, regelen'

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ καὶ μάλ' εὖ,

οὐ πάνυ δ' ἀρεσκόντως ἐμοί.

'voldoende, in orde'

ΧΑΙΡΕΑΣ καὶ νῦν γε δεῖ

70 ταῦτα διακοῦσαι πρῶτον ἡμᾶς.

'volledig beluisteren'

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ ὄρθριον

τὸν Πυρρίαν τὸν συγκυνηγὸν οἴκοθεν

ἐγὼ πέπομφα -

'vroeg in de morgen'

'mede-jager'

ΧΑΙΡΕΑΣ πρὸς τίν';

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ αὐτῷ τῷ πατρὶ

ἐντευξόμενον τῆς παιδὸς ἢ τῷ κυρίῳ

τῆς οἰκίας ὅστις ποτ' ἐστίν.

ἐντυγχάνομαι: 'ontmoeten'

ΧΑΙΡΕΑΣ Ἡράκλεις,

75 οἶον λέγεις.

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ ἡμαρτον· οὐ γὰρ οἰκέτη
ἦρμωτ' ἴσως τὸ τοιοῦτον. ἀλλ' οὐ ράδιον
ἔρωντα συνιδεῖν ἐστί τί ποτε συμφέρει.

καὶ τὴν διατριβὴν ἣτις ἔστ' αὐτοῦ πάλαι
τεθαύμακ'· εἰρήκειν γὰρ εὐθύς οἴκαδε

"vertraging"

80 αὐτῷ παρεῖναι πυθομένῳ τάνταυθά μοι.

ΠΥΡΡΙΑΣ

πάρες, φυλάττου, πᾶς ἄπελθ' ἐκ τοῦ μέσου·
μαίνεθ' ὁ διώκων, μαίνεται.

"laat mij door!"

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ τί τοῦτο, παῖ;

ΠΥΡΡΙΑΣ

φεύγετε.

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ τί ἐστί;

ΠΥΡΡΙΑΣ βάλλομαι βώλοις, λίθοις·

ἢ βῶλος: 'kluit aarde'

ἀπόλωλα.

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ βάλλει; ποῖ, κακόδαιμον;

ΠΥΡΡΙΑΣ	οὐκέτι	
85 ἴσως διώκει;		
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ	μὰ Δί'.	
ΠΥΡΡΙΑΣ	ἐγὼ δ' ὦμην.	
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ	τί δὲ	
λέγεις;		
ΠΥΡΡΙΑΣ	<u>ἀπαλλαγῶμεν</u> , ἵκετεύω σε.	"laten we opkrassen"
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ	ποῖ;	
ΠΥΡΡΙΑΣ	ἀπὸ τῆς θύρας ἐντεῦθεν <u>ὡς πορρωτάτω</u> .	"zo ver mogelijk"
	Ἰόδυνης γὰρ ὑὸς ἢ κακοδαίμωνων τις ἢ	'pijn, gesukkel'
	<u>μελαγχολῶν</u> ἄνθρωπος οἰκῶ[ν. . . .] εἰ	-άω: 'zwartgallig/zot zijn'
90 τὴν οἰκίαν πρὸς ὃν μ' ἔπεμπ[ε]ς	μεγάλου κακοῦ· τοὺς <u>δακτύλους</u> [<u>κατέαξα</u> γὰρ	"tenen" κατάγνυμι: 'breken'
	σχεδόν τι <u>προσπταίων</u> ἀπα[ν]τας.	'struikelen, botsen tegen'
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ	[Ἡράκλεις,	
ἐλθὼν τί <u>πεπαρώνηκε</u> δεῦρο;		παροινέω (2 augm.) 'zat zijn'
ΧΑΙΡΕΑΣ	[παραφρονῶν	
εὐδηλός ἐστι.		
ΠΥΡΡΙΑΣ	νῆ Δί', ἐξώλ[η]ς ἄρα,	'helemaal kapot'
95 Σώ]στρατ', ἀπολο[ί]μην· ἔχε] δὲ πως φυλακτικῶς.		
	ἀλλ' οὐ δύναμαι λ[έ]γειν, <u>προ]σέστηκεν</u> δὲ μοι	-ίστημι: 'stoppen'
	τὸ πνεῦμα. <u>κόψας</u> [τὴν θύ]ραν τῆς οἰκίας	-πτω: 'kloppen'
	τὸν κύριον ζητεῖν [ἔ]φη· προῆλθε μοι	
	<u>γραῦς</u> τις κακοδαίμων, <u>α]ντι]όθεν</u> δ' οὐ νῦν λέγων	'oude vrouw' 'hier ter plaatse'
100 ἔστηκε', ἔδειξεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ <u>λοφιδίου</u>		< λόφος 'heuvel-tje'
	ἐκεῖ <u>περιφθειρόμενον</u> <u>ἀχράδας</u> ἢ πολὺν	"ontluizen (?)" 'peren'
	<u>κύφω</u> ν' ἐαυτῶι συλλέγοντα.	gekromd hout 'juk, schandpaal'
ΧΑΙΡΕΑΣ	ὡς <u>ὀργίλω</u> ς.	'woedend' (wschl. over P. zelf)
ΠΥΡΡΙΑΣ		
	τί, ὦ μακάρι'; ἐγὼ μὲν εἰς τὸ <u>χωρίον</u>	'stuk grond, domein'
	ἐμβὰς ἐπορευόμην πρὸς αὐτὸν καὶ πάνυ	
105 <u>πόρρωθεν</u> , εἶναι τις φιλόανθρωπος <u>σφόδρα</u>		'van verre' 'zeer'
	<u>ἐπιδέξιός</u> τε βουλόμενος, <u>προσεῖπα</u> καὶ	'rechts, positief, handig...'
	"ἦκω τι," φημί, "πρὸς σε, πάτερ, ἰδεῖν τί σε	
	<u>σπεύδω</u> ν ὑπὲρ σοῦ πρᾶγμα;" ὁ δ' εὐθύς, "ἀνόσιε	iets met ijver, haast... doen
110 ἄνθρωπέ, φησιν, "εἰς τὸ χωρίον δέ μου		
	ἦκεις σύ; τί μαθών;" βῶλον αἵρεται τίνα	
	ταύτην ἀφίησ' εἰς τὸ πρόσωπον αὐτό μου.	
ΧΑΙΡΕΑΣ		
	<u>ἐς κόρακας</u> .	lett. naar de raven (f-woord)
ΠΥΡΡΙΑΣ	ἐν ὅσῳ δ' "ἀλλά σ' ὁ Ποσειδῶν - " λέγων	
	<u>κατέμυσα</u> , <u>χάρακα</u> λαμβάνει πάλιν τινά·	καταμύω 'de ogen sluiten'
	ἐκάθαιρέ μ' αὐτῇ, "σοὶ δὲ κάμοι πρᾶγμα τί	ἢ χάραξ: 'paal, staak'
115 ἐστίν;" λέγων, "τὴν δημοσίαν οὐκ οἶσθ' ὁδόν;"		
	<u>ὀξύτατον</u> ἀναβοῶν τι.	'erg schrill, luid'
ΧΑΙΡΕΑΣ	μαινόμενον λέγεις	
	<u>τελέως</u> γεωργόν.	'perfect, volledig'
ΠΥΡΡΙΑΣ	τὸ δὲ <u>πέρας</u> · φεύγοντα γὰρ	'vervolg'
	δεδίοχ' ἴσως με στάδια πέντε καὶ δέκα,	
	περὶ τὸν λόφον πρώτιστον, εἶθ' οὕτω κάτω	
120 εἰς τὸ <u>δασὺ</u> τοῦτο, <u>σφενδονῶν</u> βῶλοις, λίθοις,		'bosje' -άω: 'slingeren'
	ταῖς ἀχράσιν ὡς οὐκ εἶχεν οὐδὲν ἄλλ' ἔτι.	
	<u>ἀνήμερόν</u> τι πρᾶγμα, <u>τελέως</u> ἀνόσιος	'on-zachtaardig'
	γέρων. ἵκετεύω σ', ἄπιτε.	

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ	δειλίαν λέγεις.	'lafheid'
ΠΥΡΡΙΑΣ		
125	οὐκ ἴστε τὸ κακὸν οἶόν ἐστι· <u>κατέδετα</u> ἡμᾶς.	'opeten, opvreten'
ΧΑΙΡΕΑΣ	τυχὸν ἴσως ὄδ' <u>ὀδυνώμενός</u> τι νῦν τετύχηκε· διόπερ <u>ἀναβαλέσθαι</u> μοι δοκεῖ αὐτῷ προσελθεῖν, Σώστρατ'· εἶ τοῦτ' ἴσθ' ὅτι πρὸς πάντα πράγματ' ἐστὶ πρακτικώτερον εὐκαιρία.	-άω: 'pijn doen, verdrieten' 'uitstellen'
ΠΥΡΡΙΑΣ	νοῦν ἔχεθ'.	
ΧΑΙΡΕΑΣ	ὑπέρπικρον δέ τί	
130	ἐστὶν πένης γεωργός, οὐχ οὔτος μόνος, σχεδὸν δ' ἅπαντες. ἀλλ' <u>ἔωθεν αὐρίον</u> ἐγὼ πρόσειμ' αὐτῷ μόνος, τὴν οἰκίαν ἐπίπερ οἶδα. νῦν δ' ἀπελθὼν οἴκαδε καὶ σὺ <u>διάτριβε</u> · τοῦτο δ' ἔξει κατὰ τρόπον.	'van 's morgens af' 'morgen' "houd je rustig"
ΠΥΡΡΙΑΣ		
135	πράττωμεν οὕτως.	
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ	<u>πρόφασιν</u> οὔτος ἄσμενος εἴληφεν· εὐθὺς φανερός ἦν οὐχ ἡδέως μετ' ἐμοῦ <u>βαδίζων</u> οὐδὲ <u>δοκιμάζων</u> πάνυ τὴν <u>ἐπιβολῆν</u> τὴν τοῦ γάμου. κακὸν δὲ σὲ κακῶς ἅπαντες ἀπολέσειαν οἱ θεοί,	'voorwendsel, excuus' 'blij' 'wandelen, gaan' 'beproeven' '(vijandige) poging'
140	<u>μαστιγία</u> .]	"stomme slaaf" (die veel zweepslagen krijgt)
ΠΥΡΡΙΑΣ	τί δ' ἡδίκηκα, Σώστρατε;	
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ	κακὸν ἐπόεις τὸ χωρίον τι δηλάδη κλέπτων.]	
ΠΥΡΡΙΑΣ	ἔκλεπτον;	
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ	ἀλλ' ἐμαστίγου σέ τις οὐδὲν ἀδικοῦντα;	
ΠΥΡΡΙΑΣ	καὶ πάρεστί γ' οὐτοσί αὐτός· <u>ὑπάγω</u> , βέλτιστε· σὺ δὲ τούτῳ λάλει.	'ik ben weg'
ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ		
145	οὐκ ἂν δυναίμην· ἀπίθανός τις εἰμ' ἀεὶ ἐν τῷ λαλεῖν. ποῖον λέγει[ν δεῖ τουτο]νί; οὐ πάνυ φιλόανθρωπον βλ[έπειν μ]οι φαίνεται, μὰ τὸν Δί' ὡς δ' <u>ἐσπούδακ'</u> · ἐπ[ανά]ξω βραχὺ ἀπὸ τῆς θύρας· <u>βέλτιον</u> . ἀλλὰ κ[αὶ β]οῶ	deiktische ι derde pers.
150	μόνος βαδίζων. οὐχ ὑγιαίνειν μ[οι] δοκεῖ. δέδοικα μέντοι, μὰ τὸν Ἀπόλλω καὶ θεούς, αὐτόν. τί γὰρ ἂν τις μὴ οὐχὶ τάληθῆ λέγοι;	
ΚΝΗΜΩΝ		
	εἶτ' οὐ <u>μακάριος</u> ἦν ὁ Περσεὺς κατὰ δύο τρόπους ἐκεῖνος, ὅτι <u>πετηνός</u> ἐγένετο	'gelukkig, zalig' 'gevleugeld, vliegend'
155	κοῦδενὶ <u>συνήντα</u> τῶν βαδίζόντων <u>χαμαί</u> , εἶθ' ὅτι τοιοῦτο κτήμ' ἐκέκτηθ' ᾧ λίθους ἅπαντας ἐπόει τοὺς <u>ἐνοχλοῦντας</u> ; ὅπερ ἐμοὶ νυνὶ γένοιτ'· οὐδὲν γὰρ <u>ἀφθονώτερον</u> λιθίνων γένοιτ' ἂν <u>ἀνδριάντων</u> πανταχοῦ.	< συναντάω: 'ontmoeten' 'op de grond' -έω: 'lastig vallen' 'zonder afgunst, overvloedig' -άς: 'standbeeld'
160	νῦν δ' οὐ βιωτόν ἐστι, μὰ τὸν Ἀσκληπιόν. λαλοῦσ' ἐπεμβάινοντες εἰς τὸ χωρίον ἤδη·	

Overgang tweede naar derde bedrijf

ΣΙΚΩΝ

- 420 μεμάθηκα. πάλιν αἴρου δὲ ταυτὶ καὶ φέρε
εἴσω. ποῶμεν στιβάδας ἔνδον εὐτρεπεῖς
καὶ τᾶλλ' ἔτοιμα· μηδὲν ἐπικωλυέτω
θύειν γ' ἐπὶ ἔλθωσιν. ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη.
καὶ τὰς ὀφρῦς ἄνες ποτ', ὦ τρισάθλιε·
ἐγὼ σε χορτάσω κατὰ τρόπον τήμερον.

ΓΕΤΑΣ

- 425 ἐπαινέτης σοῦ τ' εἰμι καὶ τῆς τέχνης
ἔγωγ' αἰεὶ ποτ', οὐχὶ πιστεύω δ' ὅμως.

ΧΟΡΟΥ

ΚΝΗΜΩΝ

γραῦ, τὴν θύραν κλείσασ' ἄνοιγε μηδενί,
ἕως ἂν ἔλθω δεῦρ' ἐγὼ πάλιν· σκότους
ἔσται δὲ τοῦτο παντελῶς, ὡς οἶομαι.

ΜΗΤΗΡ ΣΩΣΤΡΑΤΟΥ

- 430 Πλαγγών, πορεύου θάττον· ἤδη τεθυκέναι
ἡμᾶς ἔδει.

ΚΝΗΜΩΝ

τουτὶ τὸ κακὸν τί βούλεται;
ὄχλος τις. ἅπαγ' ἐς κόρακας.

ΜΗΤΗΡ ΣΩΣΤΡΑΤΟΥ

αὔλει, Παρθενί,
Πανός· σιωπῆ, φασί, τοῦτ' ἔθ' θεῶ
οὐ δεῖ προσιέναι.

Begin en einde vijfde bedrijf

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ

- 785 οὐχ ὡς ἐβουλόμην ἅπαντά μοι, πάτερ,
οὐδ' ὡς προσεδόκων γίνεται παρὰ σοῦ.

ΚΑΛΛΙΠΠΙΔΗΣ

τί δέ;
οὐ συγκεχώρηχ'; ἦς ἐρῶς σε λαμβάνειν
καὶ βούλομαι καὶ φημι δεῖν.

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ

οὐ μοι δοκεῖς.

ΚΑΛΛΙΠΠΙΔΗΣ

νῆ τοὺς θεοὺς ἔγωγε, γινώσκων ὅτι
νέω γάμος βέβαιος οὕτως γίνετ' αἶ

- 790 ἐὰν δι' ἔρωτα τοῦτο συμπεισθῆι ποεῖν.

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ

ἔπειτ' ἐγὼ μὲν τὴν ἀδελφὴν λήψομαι
τὴν τοῦ νεανίσκου, νομίζων ἄξιον
ἡμῶν ἐκείνον· πῶς δὲ τοῦτο νῦν σὺ φῆς,
οὐκ ἀντιδώσειν τὴν ἐμήν;

ΚΑΛΛΙΠΠΙΔΗΣ

αἰσχρὸν λέγεις.

- 795 νύμφην γὰρ ἅμα καὶ νυμφίον πτωχούς λαβεῖν
οὐ βούλομ', ἱκανὸν δ' ἐστὶν ἡμῖν θάτερον.

ΣΩΣΤΡΑΤΟΣ

περὶ χρημάτων λαλεῖς, ἀβεβαίου πράγματος.

(...)

- 811 πολλῶ δὲ κρεῖττον ἐστὶν ἐμφανῆς φίλος
ἢ πλοῦτος ἀφανῆς, ὃν σὺ κατορύξας ἔχεις.

ΚΑΛΛΙΠΠΙΔΗΣ

οἶσθ' οἶόν ἐστι, Σώστραθ'· ἃ συνελεξάμην

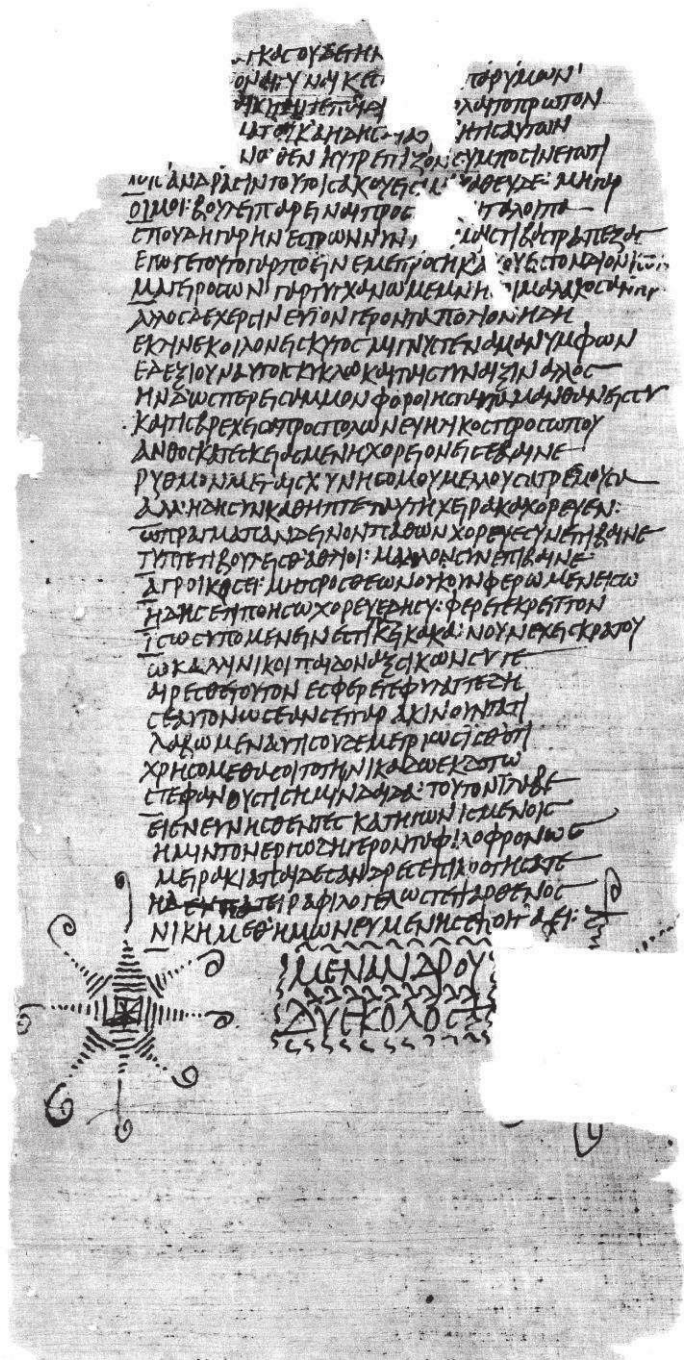
815 οὐ συγκατορύξω ταῦτ' ἑμαυτῷ· πῶς γὰρ ἄν;
 σὰ δ' ἔστί· βούλει περιποήσασθαι τινα
 φίλον δοκιμάσας· πράττε τοῦτ' ἀγαθῇ τύχῃ·
 τί μοι λέγεις γνώμας; πόριζε, Σώστρατε·
 δίδου, μεταδίδου· συμπέπεισμαι πάντα σοι.

'geven, verschaffen'
 <συμπείθω "het helemaal
 eens zijn"

ΓΕΤΑΣ

965 εἶέν· συνησθέντες κατηγωνισμένοις
 ἡμῖν τὸν ἐργώδη γέροντα, φιλοφρόνως
 μεράκια, παῖδες, ἄνδρες, ἐπικροτήσατε.
 ἡ δ' εὐπάτειρα φιλόγελως τε παρθένος
 Νίκη μεθ' ἡμῶν εὐμενῆς ἔποιτ' αἰεί.

<συνήδομαι <καταγωνίζομαι
 -έω: 'applaudisseren voor'
 'welwillend'



ΤΟΝ ΕΡΩΝΤΑ ΤΟ ΝΤΕ ΣΥΝ, 'ΑΜΕ
 ΧΕΡΕ ΔΥΤΟΙΣ ΤΕ ΕΡΟΥΤΩΝ ΤΙΣ 'ΑΝΟΥΣ
 ΠΦΗΣ· ΙΣΩΝ ΕΝ ΤΑΝΘΑΤΕ ΘΕΡΑΝ
 ΤΑΣΤΗΝ ΕΝ ΝΥΦΑΣΤΕΙ 'ΕΣΩΝ ΣΩΤΡΑΤΕ
 ΕΡΩΝΑΣΤΗΝ ΕΣΤΕ ΕΥΘΕ· ΕΥ ΩΣΤΑΧΥ· ΣΩΤΡΑ
 ΗΤΟΥΤ' ΕΒΟΥΤΕΥΣ· ΕΣΩΝ ΕΡΑ 'ΗΛΙΟΣ·
 ΕΚΩΤΕΤΗΣ· ΕΤΩ ΣΕΧΑΥΡΕΑΚ· ΚΩ ΣΕΧΩ·
 ΑΛΛΟΚΑ ΠΙΣΤΩ· ΔΟΠΕΡ ΗΚΑΠΙ· ΔΑΔΩΝ
 ΕΤΡΟΣΤΟΤΡΑΓΜΑ ΚΑΦΙΛΟΝ· ΔΙΑΤΡΑΚΤΗΚΟΝ
 ΚΡΗΚΙΣ ΜΑΛΙΣΤΑ· ΠΡΟΣΤΑΤΟΙΔΗ· ΤΟΣΤΡΑΤΕ
 ΟΥΤΩ ΣΕΧΩΤΕ ΡΑ ΔΑΜΒΑΝΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ
 ΕΡΩΝ ΕΤΑΙΡΑΣ· ΕΝΘΥΣ ΑΡΤΑ ΕΔΣΦ ΕΡΩ
 ΜΕΘΥΩ ΚΑΤΑΚΑΩ ΛΟΓΟΝ ΟΛΩΣ ΟΥΚ ΑΝΕΧΟΜΑΙ
 ΠΡΙΝ ΕΣΤΕ ΔΕ ΣΗ ΓΑΡ Η ΠΙΣΤΗ· ΕΠΙΧΗΝ
 ΤΟ ΜΕΝ ΒΡΑΖΙΝΗΝ ΓΑΡ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ ΔΕΚΩ ΕΡΤΟΥ
 ΕΝ ΤΩΤΑΧΕΩΣ ΔΕΝ ΕΣΤΙ ΠΑΥΣΑΙ ΘΥΤΑΧΥ
 ΓΑΜΟΝ ΛΕΓΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΡΗΝ ΕΤΕΡΩΘΡΑΝ·
 ΕΤΡΟΣΤΙΣ Η ΕΝ ΤΑΝΘΑΤΕ ΠΥΘΑΝΟΜΕΓΕΛΟΣ·
 ΒΙΟΝ ΤΡΟΠΟΥΣ ΕΙΣ ΤΑΝΤΑ ΤΟΝ ΔΟΙΤΟΝ ΧΡΟΝΟΝ
 ΚΑΙ ΜΗΘΑΝ ΓΑΡ Η ΕΠΙ ΤΩ ΦΙΛΩ ΚΑΤΑ ΤΗ ΠΟΛΙ
 ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΙΣΩΤΕΡΗΤΑ ΣΤΑΚΑ ΜΑΛΕΙ
 ΟΥΤΑΝΥ ΔΑΡΕΣ ΚΑΝΤΕ ΜΟΙ· ΧΥΝΥΝ ΓΕΣΗ
 ΤΑΥΤΑ ΕΙΔΕΚΟΥΣ ΑΠΡΩΤΟΝ ΗΜΑΣ· ΟΡΘΟΙΟΝ
 ΤΟΝΤ ΠΡΟΣΑΝΤΟΝ ΣΥΝ ΚΥΝΗΤΟΝ ΟΥΚ ΟΘΕΝ
 ΕΡΩΤΕΣ ΠΟΜΦΑ· ΠΡΟΣΤΙΝΑ ΔΕ ΥΠΩΤΩ ΠΑΤΡ
 ΕΝΤΕ ΕΣΩΜΕΝΟΝ ΤΗ ΠΑΥΣΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΡΗΝ
 ΤΗΣ ΟΙΚΙΣ ΟΣΤΙΣ ΤΟΤ' ΕΣΤΙΝ· ΗΡΑΚΛΕΙ

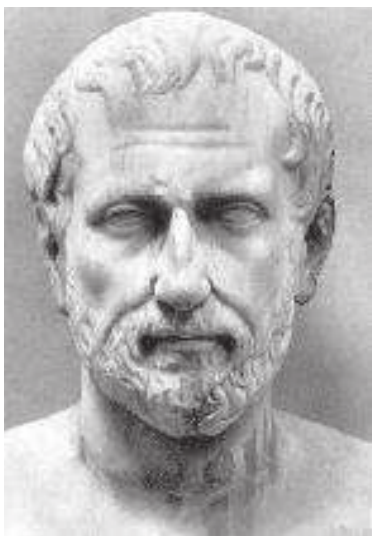
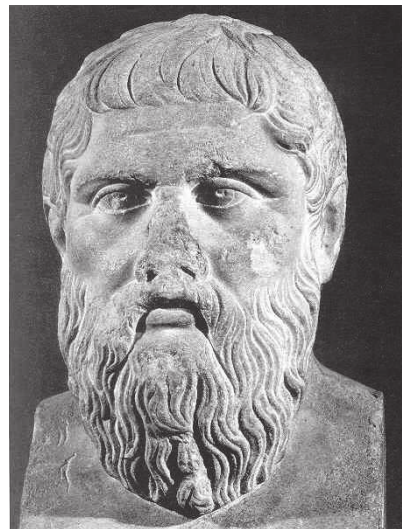
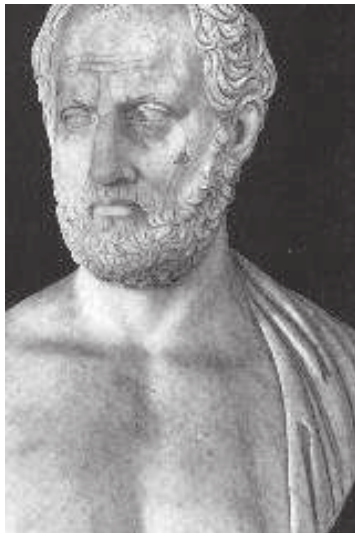
ΚΑΝΩΝ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΟΥΣ ΕΥΝΗ ΚΑΙ ΦΕΡΕ
 ΕΙΣ ΤΟ ΠΟΙΗΘΕΝ ΕΣΤΙ ΒΑΔΕΝ ΟΝ ΕΥΡΕΤΗΣ
 ΚΑΤΑΧΕΤΟ ΜΑΜΗΣ ΕΝ ΕΠΙΚΩΡΕ ΤΩ
 ΘΥΣΗΝ ΕΠΑΝΕΘΩΣΙΝ ΑΧΑΛΟΝ ΗΤΥΧΗ
 ΚΑΤΑΣΟΦΡΥΣ ΑΝΕΣΤΟ ΓΩΤΡΙΣ ΔΘΗΕ
 ΓΕΝΕ ΕΤΩ ΣΕΧΟΡΤΑ ΣΩΚΑΤΑ ΤΡΟΠΟΝ ΤΗ ΜΕΡΟΝ·
 ΕΠΙΧΥΝΕΤΗ ΣΟΝ Η ΜΟΥ ΚΑΤΗΤΕΧΝΗΣ
 ΕΓΩ ΓΕ ΤΟΤΟΙΧΗΤΕΥΩ ΔΟΜΩΣ·

ΧΟ Ρ ΟΥ

ΚΑΝΩΝ ΓΡΑΥΤΗΝ ΘΥΡΑΝ ΚΥΣ ΔΕ ΔΝΟΙ ΓΕ ΜΗ ΔΕΝ
 ΕΩΣ ΑΝΕΧΘΩ ΔΕ ΕΡ' ΕΤΩ ΠΑΛΗΝ ΣΚΟΤΟΥΣ
 ΕΣΤΗ ΔΕ ΤΟΥΤΟ ΠΑΝΤΕΛΩ ΣΩΣΟΜΕΙ
 ΓΕΝΕ ΠΑΛΙ ΤΩΝ ΠΑΡΕΥΟΘΑ ΤΟΝ ΗΣΗΤΟΥ ΚΕΝΥ
 ΗΜΑΣ ΕΔΕ· ΤΟΥΤΟ ΚΑΚΟΝ ΜΕΘΟΥΤΕΜ ΚΑΝΩ
 ΟΧΛΟΣ ΤΙΣ ΑΠΑΓΕΘΕ ΚΟΡΑΚΟΣ· ΑΥΤΗΤΟΥ ΘΕΝ
 ΠΑΝΟΣ ΕΩΤΗ ΦΑΣΤΟΥ ΤΩ ΠΩΘΕΩ
 ΟΥΔΗ ΠΡΟΣΙΕΝ· ΜΗΔ' ΑΠΕΣΩΘΗΤΕ
 Ω ΗΡΑΚΛΕΙ ΔΗ ΔΕ ΔΣΚΑΘΗ ΜΕΘΑ

DEEL TWEE

Grieks literair proza van Platoon tot Heliodoros



THEOPHRASTOS, *KARAKTERS*

1. Theophrastos

Ca 370 – ca 286. Afkomstig van Eresos (Lesbos). ‘Theophrastos’ zou een bijnaam zijn die hij van Aristoteles kreeg omwille van zijn ‘goddelijke manier van spreken’. Voornaamste leerling van Aristoteles en diens opvolger (in 322) aan het hoofd van het Lukeion (de peripatetische school). Deelde met zijn meester een encyclopedische belangstelling. Zijn voornaamste activiteit lag op de domeinen van de natuurwetenschappen (hij wordt beschouwd als de grondlegger van de botanica) en van de filosofie (logica, metafysica, ethica, geschiedenis van de filosofie).

2. Oeuvre

We bezitten slechts een klein gedeelte van de talrijke werken die T. schreef : naast de *Karakters* zijn volledig bewaard : twee omvangrijke plantkundige studies en een tiental kortere natuurwetenschappelijke tractaten. Van zijn *Metaphysica* hebben we langere uittreksels.

Voor de Griekse literatuurgeschiedenis is vooral het verlies van zijn **retorische en poëtische tractaten** betreurenswaardig. Hij was belangrijk voor de ontwikkeling van de classificatie van stijlqualiteiten en stijlsorten (we hebben fragmenten en citaten bij latere retoren). Van zijn werk(en) over poëzie, meer bepaald over de komedie, weten we zo goed als niets.

3. Χαρακτήρες ἠθικοί: *Karakters(chetsen)*

I cannot think of a smaller book with a greater influence. (Smeed, p. 5)

Dit korte werkje bekleedt een uitzonderingspositie binnen het oeuvre van Theophrastos. Het bestaat uit 30 korte schetsen van min of meer onuitstaanbare typetjes, die zowel herkenbaar zijn als typisch Atheens, algemeen en individueel. De schetsen zijn eenvoudig van stijl én van uitwerking : na een korte definitie van de ‘ondeugd’ worden de betreffende personages gekarakteriseerd aan de hand van typische scènes en handelingen; er wordt niet gepeild naar motieven of emoties, m.a.w. er is geen psychologische karakterontleding.

Doel van het werk is onduidelijk. In de manuscripten wordt het voorafgegaan door een ongetwijfeld onechte proloog, die het werk een moraliserende doelstelling toedicht. Het werk is ook wel in verband gebracht met retoriek (ῥητοποιία) en komedie (vooral de *Nea*).

4. Bibliografie

De website van em. Herman De Ley: <http://www.flwi.ugent.be/cie/theo/index.htm>: een hele syllabus

Diggle J., *Theophrastus. Characters, edited with introduction, translation and commentary.* Cambridge 2004

Fortenbaugh W.W. – Huby PM. – Long A.A., *Theophrastus of Eresus: on his life and work.* New Brunswick 1985.

Millett, *Theophrastus and his World.* Cambridge 2007

Smeed J.W., *The Theophrastan ‘Character’. The history of a literary genre.* Oxford 1985.

Stein M., *Definition und Schilderung in Theophrasts Charakteren.* Stuttgart 1992.

Steinmetz P., *Theophrast. Charaktere. Herausgegeben und erklärt.* I Band: Textgeschichte und Text; II Band: Kommentar und Übersetzung. München 1960-1962.

Ussher R.G., *The Characters of Theophrastus. Edited with Introduction, Commentary and Index.* London 1960, revised edition 1992.

Nederlandse vertalingen

Kuiper W.E.J., *Theophrastus. Zedeprenten*. Arnhem 1948.

Van Dolen H., *Theophrastos. Karakterschetsen*. Amsterdam, Athenaeum – Polak & Van Gennep 1991.

Nawerking

Jean de la Bruyère, *Les Caractères ou les Mœurs de ce siècle*. Paris 1688.

Elias Canetti, *Der Ohrenzeuge, Fünfzig Charaktere*. München 1974; vertaling Tom Graftdijk, *De oorgetuige*. Amsterdam, Athenaeum – Polak & Van Gennep 2001².

Henk van der Waal, *De aantochtster*. Amsterdam, Querido 2003.

DE AANZEGSTER (Henk van der Waal)

zij houdt zich niet op in vuur, in water, in lucht of in de aarde: hoogstens
schurkt ze zich tegen het onbestemde
bestaande, die roosgeloken heilbrenging die zich
beidt in ontheffing en berooiing en
opwasemt uit de sluiers
van de aanzegster

die verleidster op afstand en klodder slagroom op ouderdom

DE TRANENWARMER (Elias Canetti)

"De tranenwarmer gaat elke dag naar de bioscoop. Hij hoeft niet altijd iets nieuws te zien, ook oude programma's trekken hem aan. Hoofdzaak is dat ze aan hun doel beantwoorden en hem tranen in overvloed doen ontlokken. Je zit in het donker, de anderen zien je niet en je wacht op de vervulling. De wereld is koud en harteloos en je zou niet willen leven zonder het warme nat op je wangen te voelen. Als de tranen beginnen te vloeien kom je in een prettige stemming, je bent heel stil en verroert geen vin, je zorgt ervoor niets met je zakdoek weg te vegen, elke traan moet al zijn warmte afstaan en of hij nu de mond bereikt of de kin, of er zelfs in slaagt langs de hals naar de borst af te glijden - de tranenwarmer neemt het met dankbare bescheidenheid in ontvangst en staat pas weer op na een royaal bad".

THEOPRASTOS, Χαρακτῆρες (ed. Diggle 2004, Cambridge UP)

II ΚΟΛΑΞ

1 [Τὴν δὲ κολακεΐαν ὑπολάβοι ἂν τις ὁμιλίαν αἰσχρὰν εἶναι, συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι.]

2 ὁ δὲ κόλαξ τοιοῦτός τις οἶος ἅμα πορευομένοι εἶπεῖν· " Ἐνθυμῆι ὡς ἀποβλέπουσι πρὸς σὲ οἱ ἄνθρωποι; τοῦτο δὲ οὐθενὶ τῶν ἐν τῇ πόλει γίνεται πλὴν ἢ σοί", <καὶ> "Ὑδοκίμεις χθὲς ἐν τῇ στοᾷ"· πλειόνων γὰρ ἢ τριάκοντα ἀνθρώπων καθημένων καὶ ἐμπεσόντος λόγου τίς εἴη βέλτιστος ἀφ' αὐτοῦ ἀρξαμένους πάντα ἐπὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατενεχθῆναι. 3 καὶ ἅμα τοιαῦτα λέγων ἀπὸ τοῦ ἱματίου ἀφελεῖν κροκύδα, καὶ ἐάν τι πρὸς τὸ τρίχωμα τῆς κεφαλῆς ὑπὸ πνεύματος προσενεχθῆι ἄχυρον καρφολογῆσαι, καὶ ἐπιγελάσας δὲ εἶπεῖν· " Ὅρας; ὅτι δυοῖν σοι ἡμερῶν οὐκ ἐντετύχηκα πολιῶν ἔσχηκας τὸν πώγωνα μεστόν, καίπερ εἴ τις καὶ ἄλλος ἔχων πρὸς τὰ ἔτη μέλαιναν τὴν τρίχα". 4 καὶ λέγοντος δὲ αὐτοῦ τι τοὺς ἄλλους σιωπᾶν κελεῦσαι καὶ ἐπαινεῖσαι δὲ ἀκούοντα καὶ ἐπισημήνασθαι δέ, ἐπὶ παύσηται, "Ὅρθως", καὶ σκώψαντι ψυχρῶς ἐπιγελάσαι τό τε ἱμάτιον ὧσαι εἰς τὸ στόμα ὡς δὴ οὐ δυνάμενος κατασχεῖν τὸν γέλωτα. 5 καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἐπιστῆναι κελεῦσαι ἕως ἂν αὐτὸς παρέλθῃ. 6 καὶ τοῖς παιδίοις μῆλα καὶ ἀπίους πριάμενος εἰσενέγκας δοῦναι ὀρῶντος αὐτοῦ, καὶ φιλήσας δὲ εἶπεῖν· "Χρηστοῦ πατρὸς νεόττια". 7 καὶ συνωνόμενος Ἴφικρατίδας τὸν πόδα φῆσαι εἶναι εὐρυθμότερον τοῦ ὑποδήματος. 8 καὶ πορευομένου πρὸς τινα τῶν φίλων προδραμῶν εἶπεῖν ὅτι "Πρὸς σὲ ἔρχεται", καὶ ἀναστρέψας ὅτι "Προσήγγελκά σε". 9 [ἀμέλει δὲ καὶ τὰ ἐκ γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατὸς ἀπνευστί.] 10 καὶ τῶν ἐστιωμένων πρῶτος ἐπαινεῖσαι τὸν οἶνον καὶ παρακειμένωι εἶπεῖν· "Ὡς μαλακῶς ἐστιᾶις", καὶ ἄρας τι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης φῆσαι· "Τουτὶ ἄρα ὡς χρηστόν ἐστι"· καὶ ἐρωτῆσαι μὴ ῥιγοῖ καὶ εἰ ἐπιβαλέσθαι βούλεται καὶ ἔτι ταῦτα λέγων περιστεῖλαι αὐτόν· καὶ ἅμα πρὸς τὸ οὖς προσκύπτων διαψιθυρίζειν· καὶ εἰς ἐκεῖνον ἀποβλέπων τοῖς ἄλλοις λαλεῖν. 11 καὶ τοῦ παιδὸς ἐν τῷ θεάτρῳ ἀφελόμενος τὰ προσκεφάλαια αὐτὸς ὑποστρῶσαι. 12 καὶ τὴν οἰκίαν φῆσαι εὖ ἡρχιτεκτονῆσθαι καὶ τὸν ἀγρὸν εὖ πεφυτεῦσθαι καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοίαν εἶναι. 13 [καὶ τὸ κεφάλαιον τὸν κόλακα ἔστι θεάσασθαι πάντα καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα ὧι χαριεῖσθαι ὑπολαμβάνει.]

VII ΛΑΛΟΣ

1 [Ἡ δὲ λαλία, εἴ τις αὐτὴν ὀρίζεσθαι βούλοιτο, εἶναι ἂν δόξειεν ἀκρασία τοῦ λόγου.]

2 ὁ δὲ λάλος τοιοῦτός τις οἷος τῷ ἐντυγχάνοντι εἰπεῖν, ἂν ὀτιοῦν πρὸς αὐτὸν φθέγγηται, ὅτι οὐθέν λέγει καὶ ὅτι αὐτὸς πάντα οἶδε καὶ, ἂν ἀκούῃ αὐτοῦ, μαθήσεται. **3** καὶ μεταξὺ δὲ ἀποκρινόμενοι ἐπιβαλεῖν εἶπας· "Σὺ μὴ ἐπιλάθῃ ὁ μέλλεις λέγειν", καὶ "Εὖ γε ὅτι με ὑπέμνησας" καὶ "Τὸ λαλεῖν ὡς χρήσιμόν που" καὶ "Ὁ παρέλιπον" καὶ "Ταχύ γε συνῆκας τὸ πρᾶγμα" καὶ "Πάλαι σε παρετήρουν, εἰ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐμοὶ κατενεχθήσῃ", καὶ ἑτέρας ταραχὰς τοιαύτας πορίσασθαι, ὥστε μὴδὲ ἀναπνεῦσαι τὸν ἐντυγχάνοντα. **4** καὶ ὅταν γε τοὺς καθ' ἓνα ἀπογυμνώσῃ, δεινὸς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀθρόους [καὶ] συνεστηκότας πορευθῆναι καὶ φυγεῖν ποιῆσαι μεταξὺ χρηματίζοντας. **5** καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα δὲ καὶ εἰς τὰς παλαιστράς εἰσιῶν κωλύειν τοὺς παῖδας προμανθάνειν. [τοσαῦτα καὶ προσλαλεῖ τοῖς παιδοτρίβαις καὶ διδασκάλοις.] **6** καὶ τοὺς ἀπίεναί φάσκοντας δεινὸς προπέμψαι καὶ ἀποκαταστῆσαι εἰς τὰς οἰκίας. **7** καὶ πυθομένοις <τὰ ἀπὸ> τῆς ἐκκλησίας ἀπαγγέλλειν, προσδιηγῆσασθαι δὲ καὶ τὴν ἐπ' Ἀριστοφῶντος πότε γενομένην τοῦ ῥήτορος μάχην καὶ τὴν <ἐν> Λακεδαιμονίοις ἐπὶ Λυσάνδρου καὶ οὐς ποτε λόγους αὐτὸς εἶπας εὐδοκίμησεν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ κατὰ τῶν πληθῶν γε ἅμα διηγούμενος κατηγορίαν παρεμβαλεῖν, ὥστε τοὺς ἀκούοντας ἤτοι ἐπιλαβέσθαι ἢ νυστάσαι ἢ μεταξὺ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι. **8** καὶ συνδικάζων δὲ κωλύσαι κρῖναι καὶ συνθεωρῶν θεάσασθαι καὶ συνδειπνῶν φαγεῖν. **9** καὶ λέγειν ὅτι "Χαλεπὸν μοι ἐστὶ σιωπᾶν" καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστὶν ἡ γλῶττα καὶ ὅτι οὐκ ἂν σιωπήσειεν οὐδ' εἰ τῶν χειλιδόνων δόξειεν εἶναι λαλίστερος. **10** καὶ σκωπτόμενος ὑπομεῖναι καὶ ὑπὸ τῶν αὐτοῦ παιδίων, ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν βουλόμενον κωλύῃ λέγοντα "Πάππα, λάλει τι ἡμῖν, ὅπως ἂν ἡμᾶς ὑπνος λάβῃ".

XVII ΜΕΜΨΙΜΟΙΡΟΣ

1 [Ἔστιν ἡ μεμψιμοιρία ἐπιτίμησις παρὰ τὸ προσῆκον τῶν δεδομένων.]

2 ὁ δὲ μεμψίμοιρος τοιόσδε τις οἷος ἀποστείλαντος μερίδα τοῦ φίλου εἶπεν πρὸς τὸν φέροντα· "Ἐφθόνησέ μοι τοῦ ζωμοῦ καὶ τοῦ οἴναριου οὐκ ἐπὶ δεῖπνον καλέσας". 3 καὶ ὑπὸ τῆς ἐταίρας καταφιλούμενος εἶπεν· "Θαυμάζω, εἰ σὺ καὶ ἀπὸ τῆς ψυχῆς οὕτω με φιλεῖς". 4 καὶ τῷ Διὶ ἀγανακτεῖν οὐ διότι ὕει ἀλλὰ διότι ὕστερον. 5 καὶ εὐρῶν ἐν τῇ ὁδῷ βαλλάντιον εἶπεν " Ἀλλ' οὐ θησαυρὸν ἠύρηκα οὐδέποτε". 6 καὶ πριάμενος ἀνδράποδον ἄξιον καὶ πολλὰ δεηθεὶς τοῦ πωλοῦντος "Θαυμάζω" εἶπεν "εἴ τι ὑγιὲς οὕτως ἄξιον ἐώνημαι". 7 καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον ὅτι "Υὸς σοι γέγονεν" εἶπεν, ὅτι " Ἄν προσθῆις 'καὶ τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεστιν' ἀληθῆ ἔρεῖς". 8 καὶ δίκην νικήσας καὶ λαβὼν πάσας τὰς ψήφους ἐγκαλεῖν τῷ γράψαντι τὸν λόγον ὡς πολλὰ παραλελοιπότι τῶν δικαίων. 9 καὶ ἐράνου εἰσενεχθέντος παρὰ τῶν φίλων καὶ φήσαντός τινος "Ἰλαρὸς ἴσθι", "Καὶ πῶς" εἶπεν "ὅτε δεῖ τὰργύριον ἀποδοῦναι ἐκάστωι καὶ χωρὶς τούτων χάριν ὀφείλειν ὡς ἠυεργετημένον;".

XXVI ΟΛΙΓΑΡΧΙΚΟΣ

1 [Δόξειεν δ' ἂν εἶναι ἡ ὀλιγαρχία <προαίρεσις> τις ἰσχύος καὶ κέρδους γλιχομένη.]

2 ὁ δὲ ὀλιγαρχικὸς τοιοῦτος <τις> οἷος τοῦ δήμου βουλευομένου τίνας τῷ ἄρχοντι προσαιρήσονται τῆς πομπῆς τοὺς συνεπιμελησομένους παρελθὼν ἀποφήνασθαι ὡς δεῖ αὐτοκράτορας τούτους εἶναι, κἂν ἄλλοι προβάλλωνται δέκα λέγειν ὅτι " Ἰκανὸς εἷς ἐστὶ, τοῦτον δὲ δεῖ ἄνδρα εἶναι", καὶ τῶν Ὀμήρου ἐπῶν τοῦτο ἐν μόνον κατέχειν, ὅτι "Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω", τῶν δὲ ἄλλων μηδὲν ἐπίστασθαι. 3 ἀμέλει δὲ δεινὸς τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων χρήσασθαι ὅτι "Δεῖ αὐτοὺς ἡμᾶς συνελθόντας περὶ τούτων βουλευσασθαι καὶ ἐκ τοῦ ὄχλου καὶ τῆς ἀγορᾶς ἀπαλλαγῆναι καὶ παύσασθαι ἀρχαῖς πλησιάζοντας καὶ ὑπὸ τούτων οὕτως ὑβρίζομένους ἢ τιμωμένους" <καὶ> ὅτι " Ἡ τούτους δεῖ ἢ ἡμᾶς οἰκεῖν τὴν πόλιν". 4 καὶ τὸ μέσον δὲ τῆς ἡμέρας

έξιων [καί] τὸ ἱμάτιον ἀναβεβλημένος καὶ μέσσην κουρὰν κεκαρμένος καὶ ἀκριβῶς ἀπωνυχισμένος σοβεῖν τοὺς τοιούτους λόγους τραγωιδῶν· "Διὰ τοὺς συκοφάντας οὐκ οἰκητὸν ἔστιν ἐν τῇ πόλει" καὶ ὡς " Ἐν τοῖς δικαστηρίοις δεινὰ πάσχομεν ὑπὸ τῶν δεκαζομένων" καὶ ὡς "Θαυμάζω τῶν πρὸς τὰ κοινὰ προσιόντων τί βούλονται" καὶ ὡς " Ἀχάριστόν ἔστι <τὸ πλῆθος καὶ ἀμνημον> τοῦ νέμοντος καὶ διδόντος" καὶ ὡς αἰσχύνεται ἐν τῇ ἐκκλησίαι ὅταν παρακάθηταί τις αὐτῷ λεπτὸς καὶ αὐχμῶν. **5** καὶ εἰπεῖν "Πότε παυσόμεθα ὑπὸ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν τριηραρχιῶν ἀπολλύμενοι;" καὶ ὡς "Μισητὸν τὸ τῶν δημαγωγῶν γένος", τὸν Θησέα πρῶτον φήσας τῶν κακῶν τῇ πόλει γεγονέναι αἴτιον· τοῦτον γὰρ ἐκ δώδεκα πόλεων εἰς μίαν ἑκαταγαγόντα λυθείσας βασιλείας· καὶ δίκαια αὐτὸν παθεῖν· πρῶτον γὰρ αὐτὸν ἀπολέσθαι ὑπ' αὐτῶν.

6 [καὶ τοιαῦτα ἕτερα πρὸς τοὺς ξένους καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμοτρόπους καὶ ταῦτα προαιρουμένους.]



κορινθίους Α

omnia in gloria ^{et} sine offensione ^{estote} ⁱⁿ iudiciis
 πάντα εις δόξαν ^{et} ἄπροσκοποι γενέσθε ⁱⁿ ἰουδαίοις τε
 καὶ εἰς ἐκκλῆσιαν καὶ τῆς ἐκκλησίας ^{et} τοῦ ^{et} καθ' ἑσπερὶ καὶ
 πάντων ^{et} ἀρεσκῶ ^{non} ζητῶν ^{et} τοῦ ^{et} εὐμαρτοῦ
 σπιφεροῦ ^{et} ἀλλὰ τῶν πολλῶν ⁱⁿ ἡμῶν ^{et} μετὰ ^{et} Χριστοῦ
 μήτι μοι γενέσθαι καθ' ἑσπερὶ καὶ Χριστοῦ ^{et} ἐπαίνω ^{et}
 ὑμᾶς ἀδελφοί ^{et} ὅτι πάντα ^{et} μοι ^{et} μνησθεὶς ^{et} καὶ
 καθ' ἑσπερὶ πάνταχορ ^{et} παραδωκὰς ^{et} τὰς ^{et} παραδόσεις ^{et} μοι ^{et} καὶ
 ταῦτά ἐστι ^{et} θέλω ^{et} ὑμᾶς ^{et} εἰδέναι ^{et} ὅτι ^{et} πάντος ^{et} ἀνδρὸς
 ἡ κεφαλὴ ^{et} Χριστοῦ ^{et} ἐστὶν ^{et} κεφαλὴ ^{et} ἡ ^{et} ἑκ κεφαλῆς ^{et} οὗ
 ἀνὴρ ^{et} κεφαλὴ ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} ἡ ^{et} πᾶς ^{et} ἀνὴρ ^{et} προσέβη
 ἡμενος ^{et} ἡ ^{et} προφητεῖαν ^{et} κατὰ ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἐξῆν ^{et} καὶ
 ταῖς ^{et} ἑσπερὶ τῆς ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἀγτὸν ^{et} πᾶσα ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} τῆς ^{et} προσ
 ἐρχομένη ^{et} ἡ ^{et} προφητεῖαν ^{et} κατὰ ^{et} κεφαλῆς ^{et} κεφαλῆς
 κατὰ ^{et} ἑσπερὶ τῆς ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἀγτῆς ^{et} ἐν ^{et} γὰρ ^{et} ἐστὶν ^{et} καὶ
 τὸ ^{et} ἀγτὸ ^{et} τῆς ^{et} ἐξ ἑσπερὶ ^{et} εἰ γὰρ ^{et} οὐ ^{et} κατὰ ^{et} κεφαλῆς
 ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἐστὶν ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς
 ἀπὸ ^{et} τὸ ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς ^{et} κατὰ ^{et} κεφαλῆς
 ἀπὸ ^{et} μὲν γὰρ ^{et} οὐκ ^{et} οφείλει ^{et} κατὰ ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἐστὶν
 κεφαλῆς ^{et} εἰκὼν ^{et} καὶ ^{et} δόξα ^{et} ὅτι ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς
 ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς
 ἀπὸ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς ^{et} ἡ ^{et} ἐκ ^{et} κεφαλῆς

Manuscript: GA 012
 Date: 9th Century
 Location: Dresden, Staats-
und Universitätsbibliothek
 Shelf Number: A 145b
 Codex Boernerianus is a
 ninth century manuscript of
 Paul on parchment; Greek-
 Latin diglot (interlinear); 99
 leaves, single column, 20-23
 lines per column. Digital
 images were provided to
 CSNTM by Gary S. Dykes.

Teksthulp / vocabularium

Oudgriekse Letterkunde I

Dr. Berenice Verhelst, Dr. Tine Scheijnen en Dr. Evelien Bracke

Opleiding Taal en Letterkunde: Grieks
 Academiejaar 2019-2020



Theophrastos, Karakters

2. ΚΟΛΑΞ

1. ἡ κολακεία > κολακεύω	‘vleierij’ ‘een flikflooiër/ vleier zijn, vleien’	πριάμενος ἡ νεοττία	> ὠνέομαι: ‘kopen’ “kroost”
ὑπολαμβάνω	‘iets op een bepaalde manier oprvatten’	7. συνώνομαι αἱ Ἰφικρατίδες	‘kopen, samen kopen’ <i>een soort schoenen, genoemd naar ene Ifikratides</i>
2. ὁ κόλαξ πορεύομαι	‘de vleier’ ‘zich op weg begeven, vertrekken, gaan’	εὐρυθμος τὸ ὑπόδημα	‘goed geproportioneerd, bevallig’ ‘sandaal’
ἐνθυμέομαι ἀποβλέπω οὐθενί	‘zich bewust zijn van’ ‘kijken naar, bekijken’ dat.m.enk > οὐθείς, latere vorm van οὐδεῖς	8. ἀναστρέφω προσαγγέλλω	‘terugkeren’ ‘aankondigen, melden’
εὐδοκιμέω	‘een goede reputatie hebben, populair zijn’	9. ἀμέλει	<i>bijwoord < imperatief van ἀμελέω.</i> ‘wees gerust, zeker, natuurlijk, inderdaad’ ‘bedienen, dienen’
κάθημαι ἐμπίπτω	‘zitten, neerzitten’ ‘aan de orde komen, voortspruiten, ontstaan’	διακονέω δυνατός <ἐστι> ἀπνευστί	‘bedienen, dienen’ ‘zonder adem te halen, in één adem’
καταφέρομαι	‘terecht komen bij, komen tot’		
3. ἡ κροκύς, -ύδος ἀφαιρέω τὸ τρίχωμα τὸ ἄχυρον καρφολογέω ἐντυγχάνω τινι πολιός ἔσχηκας ὁ πώγων, -ωνος	‘vlok, pluisje’ ‘wegnemen’ ‘haargroei, haar’ ‘kaf, schil, omhulsel, prul’ ‘afpikken, afplukken’ ‘iemand ontmoeten’ ‘grijs’ > ἔχω ‘baard’	10. ἐστιάω παρακείμαι μαλακῶς ἄρας ρίγῳ ἐπιβάλλω περιστέλλω προσκύπτω διαψιθυρίζω λαλέω	‘onthalen, gasten ontvangen’ ‘aanliggen naast’ ‘zacht, fijn, verfijnd’ > αἶρω ‘het koud hebben, rillen van de kou’ ‘werpen op, leggen op’ ‘omhullen, hullen in’ ‘voorover buigen, bukken’ ‘fluisteren’ ‘babbelen’
4. ἐπαινέω ἐπισημαίνομαι σκώπτω ψυχρῶς ὠθέω κατέχω	‘prijzen, loven’ ‘bemerken, opmerken’ ‘spotten, schertsen, grappen maken’ bijw. lett=koud. “smakeloos, flauw” ‘stoten, duwen’ ‘tegenhouden, inhouden’	11. ὁ παῖς τὸ προσκεφάλαιον ὑποστρώννυμι	‘dienaar, slaaf’ ‘kussen’ ‘spreiden, leggen onder’
5. ἀπαντάω ἐφίστημι	‘ontmoeten, tegemoet gaan’ ‘halt houden, stoppen’	12. ἀρχιτεκτονέω φυτεύω ἡ εἰκών, -όνος	‘bouwmeester zijn, bouwen’ ‘voortbrengen, telen’ ‘afbeelding, portret’
6. τὸ μῆλον ἡ ἄπιος	‘appel, boomvrucht’ ‘peer, perenboom’	13. τὸ κεφάλαιον ἔστι = ἔξεστι	<i>bijwoordelijk.</i> “kortom” ‘het is mogelijk’

7. ΛΑΛΟΣ

1. ἡ λαλιά ὀρίζω ἡ ἀκρασία = ἀκράτεια	‘gebabbel, geklets’ ‘bepalen, vaststellen, definiëren’ ‘krachteloosheid, machteloosheid; gebrek aan controle, onbeheersheid’	5. ἡ παλαίστρα ὁ παιδοτρίβης	‘worstelperk, worstelschool’ ‘trainer’
2. φθέγγομαι	‘(luid en duidelijk) spreken, verkondigen’	6. προπέμω ἀποκαθίστημι	‘begeleiden’ ‘terugbrengen’
3. μεταξύ ἐπιλανθάνομαι παραλείπω συνίημι παρατηρέω καταφέρομαι ἡ ταραχή πορίζομαι ἀναπνέω	‘ertussen’ ‘vergeten’ ‘verwaarlozen; vergeten, over het hoofd zien’ ‘samenbrengen, begrijpen, snappen’ ‘beloeren, in de gaten houden, letten op’ ‘terecht komen bij, komen tot’ ‘verwarring, storing’ ‘zich verschaffen, zich eigen maken’ ‘op adem komen’	7. προσδιηγέομαι ἐπί + genitief τὰ πλῆθη παρεμβάλλω ἦτοι...ἦ...ἦ ἐπιλαμβάνω νυστάζω ἀπαλλάττομαι	‘erbij vertellen’ ‘ten tijde van’ ‘het volk, de massa (pejoratief)’ ‘inlassen’ <i>drie mogelijkheden</i> ‘afbreken’ ‘in slaap sukkelen, indommelen’ ‘zich losmaken, zich verwijderen’
4. ἀπογυμνός καθ’ ἓνα δεινός <ἔστι> ἄθρόος συνίστημι χρηματίζω	‘overwinnen, uitputten’ ‘telkens één, één voor één’ ‘dicht opeengepakt, samengetroept’ <i>intrans.</i> : ‘bij elkaar staan’ ‘zaken doen, onderhandelen’	8. συνδικάζω συνθεωρέω συνδειπνέω	‘in de jury zetelen, mee een vonnis uitspreken’ ‘deelnemen aan een θεωρία’; “in het publiek zitten, in het theater zitten” ‘tafelen, aan een banket deelnemen’
		9. ὕγρός ἡ χελιδών, -όνος	‘nat, vochtig’ ‘zwaluw’
		10. ὑπομένω καθεύδω	‘verdragen, dulden’ ‘slapen’

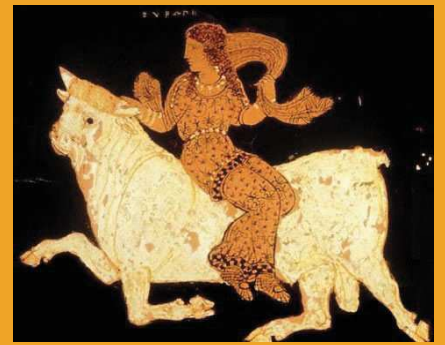
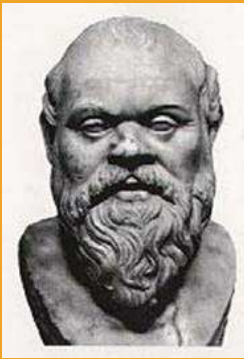
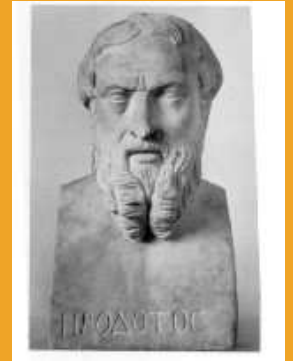
17. ΜΕΜΨΙΜΟΙΡΟΣ

1. ἡ μεμψιμοιρία ἐπιτίμησις προσῆκω τὰ δεδομένα < δίδωμι	‘gezeur, gekanker’ ‘afstraffing, berisping, klacht’ ‘toebehooren aan, passen’ ‘het gegevene’	3. καταφιλέω	‘kussen’
2. ἡ μερίς, -ίδος φθονέω ὁ ζωμός τὸ οἰνάριον	‘deel, portie’ ‘niet gunnen, misgunnen’ ‘soep, bouillon’ ‘wijnkje’	4. ἀγανακτέω διότι ὔει	‘kwaad zijn op, toornig zijn, geïrriteerd zijn’ = ὄτι ‘het regent’ (onderwerp is Zeus)
		5. τὸ βαλλάντιον	‘bundel, beurs, portemonnee’

6.	ὠνέομαι ἄξιον πωλέω ἐώνημαι	“iets goedkoop kopen” ‘verkopen’ perfectum van ὠνέομαι	ἐγκαλέω τὰ δίκαια 9. ὁ ἔρανος	‘aanklagen, verwijten’ ‘motieven, argumenten’ ‘bijdrage, lening’ (onder vrienden, zonder interest)
7.	εὐαγγελίζω ἄν προστίθημι τὸ ἥμισυ	‘goed nieuws brengen’ = ἔάν ‘er aan toevoegen’ ‘de helft’	ἱλαρός πῶς ; χωρίς + genitief χάριν ὀφείλω	‘vriendelijk, vrolijk’ hier: “waarom” ‘naast, zonder’, “bovendien” ‘dank verschuldigd zijn’
8.	ἡ ψήφος	‘stem (bij een stemming)’		

26. ΟΛΙΓΑΡΧΙΚΟΣ

1.	ἡ προαίρεσις γλιχομαι + genitief	‘keuze, streven’ ‘streven naar, nastreven’	μέσην κούραν κεκ. ἀπονυχίζω σοβέω ὁ συκοφάντης	“zijn haar halflang geknipt” ‘nagels knippen’ ‘statig voortschrijden’ ‘bedrieger, valse aanklager’
2.	προσαίρεομαι ἡ πομπή συνεπιμελ(ε)ομαι ἀποφαίνομαι αὐτοκράτωρ,-ορος προβάλλω κατέχω ἡ πολυκοιρανίη ὁ κοίρανος	‘kiezen bovenop, verkiezen bij’ ‘stoet, optocht, parade’ ‘mee zorg dragen voor, samen voor iets zorgen’ ‘aanvoeren, zijn mening zeggen’ ‘zelf macht hebbend; met onbeperkte macht’ ‘voorstellen’ ‘onthouden’ (homerisch) ‘heerschappij door velen’ ‘heerser, bevelhebber’	δεκάζω τὸ κοινόν πρόσειμι ἀμνῆμων νέμω παρακάθημαι λεπτός αὐχμέω 6. ἡ λειτουργία	‘omkopen’ ‘staatsbestuur, politiek’ ‘naderen, komen naar’, “zich inlaten met, zich bezighouden met” ‘vergeetachtig, vergetend’ ‘uitdelen, verdelen’ ‘zitten naast’ ‘klein, smal, tenger’ ‘vuil zijn’ ‘dienst aan de staat’ <i>financiering van openbare aangelegenheden als belasting voor rijke burgers</i> ‘triërarchie’ <i>een soort leitourgia: financiering van de bouw en de uitrusting van een triëem</i>
3.	χράω ἀμέλει ὁ ὄχλος ἀπαλλάττομαι πλησιάζω ὑβρίζω οἰκέω	‘gebruiken’ <i>zie hoger</i> ‘het gepeupel, de massa’ <i>zie hoger</i> ‘benaderen’, “ambiëren” ‘brutaal zijn, arrogant zijn; beledigen’ hier: “besturen”	ἡ τριηραρχία μισητός τὸ αἴτιον κατάγω ὁμότροπος προαιρέομαι	‘gehaat, verdienend gehaat te worden’ ‘de oorzaak, de reden’ ‘naar beneden brengen, brengen naar’ ‘van gelijk karakter, van dezelfde aard’ ‘iets verkiezen, ondernemen’
4.	ἀναβάλλομαι τὸ ἱμάτιον ἡ κούρα κεκαρμένος	‘zijn mantel aantrekken’ ‘het knippen, afsnijden, kapsel’ part. perf van κείρω ‘afknippen, scheren’		



Lectuurbundel Oudgriekse Letterkunde I

Dr. Berenice Verhelst, Dr. Tine Scheijnen en Dr.
Evelien Bracke

Opleiding Taal en Letterkunde: Grieks
Academiejaar 2019-2020



INHOUDSTAFEL

Homerische hymnen op Hermes en Afrodite, vertaling Hein Verbruggen

Pindaros: vier *Pythische oden*, vertaling Patrick Lateur

Herodotos: *Het verslag van mijn onderzoek (Historia)*
boek 1.1-92, vertaling Hein van Dolen

Plato, *Feest (Symposium)*, vertaling Gerard Koolschijn

Xenophoon: *Herinneringen aan Sokrates (Memorabilia)* boek 1, vertaling Cornelis Verhoeven

Menandros: *Dyskolos*, vertaling Henk Schoonhoven

Moschos: *Europa*, vertaling Paul Claes

Loukianos: *Het levenseinde van Peregrinus*, vertaling Hein van Dolen

Charitoon: *Chaireas en Kallirhoë. Een liefde*, vertaling Emilie van Opstall

Homerische hymnen

Vertaald, ingeleid en
van aantekeningen voorzien
door H. Verbruggen

Seminarie voor Griekse Letterkund-
Oude & Midde!. Wijsbegeerte
Blandijnberg 2 - B-9000 GSK1



Athenaeum—Polak & Van Gennepe
Amsterdam 1995

14.10.97

G.6763

Lw06v

8001

116086v

Hermes

Het beroemdste heiligdom van Hermes lag hoog op de top van de Kylene, in het moeilijk toegankelijke Arkadië, waar religieuze tradities al tijd vrij goed bewaard bleven. De cultus schijnt zich vanuit Arkadië verspreid te hebben over de hele Griekse wereld. Hij is duidelijk een Indo-europese godheid; ook zijn fallische karakter is Indo-europees, ondanks de opmerking van Herodotos,¹ die zegt dat dit aspect vóór-Grieks is en door de Atheners overgenomen werd van de vroegere bevolking van het schiereiland.

Het conservatisme van Arkadië verklaart misschien waarom twee oeroude voorstellingen van Hermes tot in de klassieke periode standhielden: een hoop opgestapelde keien (*herma*), die een graf of een heilige plaats aanduidde en die ook als oriënteringspunt voor de reizigers diende, en verder de rechtopstaande steen (*hermés*), die als grenspaal diende of om boze krachten van iemands eigendom weg te houden. Als god van de weg was Hermes de welwillende gids, die eenzame reizigers vergezelde en ervoor zorgde dat ze een goed onderkomen vonden. Later werd hij de begeleider van de schimmen in het dodenrijk. Als beschermer van have en goed werd hij soms geassocieerd met Hestia, de beschermgodin van de huiselijke haard; de beveiliging die de godin gaf, werd als het ware aangevuld met de bescherming die Hermes bood.

Hij werd vooral vereerd in streken waar de veeteelt de enige of voornaamste activiteit was. Hij was een herdersgod, die de kudden beschermde bij hun verplaatsingen naar nieuwe weideplaatsen. Men stelt hem in de kunst dan ook graag voor als een herder met een ram op de schouders (type van 'de goede herder'). Zo werd hij de god die rijkdom aan vee schenkt. Hij had een liefdesrelatie met Polymela ('die rijk is aan kleinvee') en maakte haar tot moeder van Eudoros ('die rijk is aan gaven'). Ook zorgde hij voor voldoende drinkwater voor dier en mens en voor voldoende bevoeding van de akkers.

In de mythologie werd hij een zoon van Zeus en de waternimf Maia.

Hoewel hij bij de Olympische goden gerekend werd, bewoog hij zich meestal aan de rand van de godengemeenschap. Als bode van de goden was hij altijd onderweg; hij vormde de band tussen de hemelse en de aardse wereld. In de onderwereld begeleidde hij de schimmen van de overledenen. Zijn wapen was de herautstaf, die magische krachten bezat; hij kon er de ogen van de mensen mee openen of sluiten. In de late oudheid komt zijn naam voor op toverpapyri uit Egypte, waar hij geïdentificeerd was met Thot, de latere Hermes Trismegistos.

Die beweeglijke god werd ook de patroon van het ruilverkeer en van bedenkelijke transacties; hij werd de beschermer van kooplui en dieven. Handigheid, vindingrijkheid, sluwe berekening en de kunst van het overtuigen zijn eigenschappen die hiermee gepaard gingen.

Zijn merkwaardige verstandhouding met de mensen grensde soms aan familiariteit. Hij was voor de mensen een machtige vriend, die hun veel nader stond dan de andere goden aan het feodale hof van Zeus. Jongeren riepen hem vaak aan in liefdesaanlegenheden en bij vruchtbaarheidsproblemen. Uit de meeste afbeeldingen die men bezit spreken een zekere mildheid en vriendelijkheid. Die gemoedelijkheid heeft er toe geleid dat hij gemakkelijk een personage in het saterspel werd, zoals de (soms boertige) halfgod Herakles.

Hij werd vooral door particulieren vereerd. In zijn cultus treft men weinig officiële plechtigheden aan; ook zijn er niet veel heiligdommen van staatswege aan hem gewijd.

Eerste lofzang op Hermes

Aankhef (1-19)

Muze, zing een hymne ter ere van Hermes, de zoon van Zeus en Maia, de god die heerst over de Kyllene en over Arkadië, rijk aan schapen, de sneljagende bode van de goden. De geëerde, mooigelokte nimf Maia schonk hem het leven, nadat ze zich in liefde had verenigd met Zeus.

Maia had zich teruggetrokken uit de kring van de goden en woonde in een lommerrijke grot. Daar was het dat Zeus in het duister van de nacht vaak omgang had met de mooigelokte nimf, terwijl de blankarmige Hera bevangen was door zoete slaap. En nooit werd hij opgemerkt door onsterfelijke goden of sterfelijke mensen.

Toen nu het plan van de grote Zeus in vervulling zou gaan — hoog in het luchtruim kondigde de tiende maand zich aan voor Maia — en hij zijn daden aan het licht bracht en kenbaar maakte, toen baarde ze een listige en sluwe zoon, een buitzoeker, een runderdief, een droomverwekker, een spieder in de nacht, een sluiper aan de poorten, een zoon die spoedig te midden van de onsterfelijke goden roemruchte daden zou laten zien. Nadat hij 's morgens geboren was, bespeelde hij 's middags de lier en 's avonds roofde hij runderen van Apollo, de Boogschutter. Het was de vierde dag van de eerste maandhelft¹ dat Maia hem baarde.

Uitwinding van de lier (20-61)

Nadat hij uit de onsterfelijke moederschoot was gesprongen, bleef hij niet lang meer in zijn heilige wiegje liggen, maar sprong op, overschreed de drempel van de hooggewelfde grot en ging op zoek naar de runderen van Apollo.

Toen vond hij een schildpad, wat hem oneindig veel genoegen deed. Hermes is namelijk de eerste die een muziekinstrument maakte van de schildpad, die hem ontmoette bij de poort van de voorhof toen ze voor de woning de rijkbloeiende weide afgraasde, waggelend voortschuitlend met haar poten.

De sneljagende zoon van Zeus bekeek haar lachend en zei dadelijk: 'Wat een uitzonderlijk nuttig buitenkansje! Dat wijs ik niet af! Gegroet, lieflijk wezen, dat bij het dansen getokkeld wordt,² dat het feestmaal

begeleidt! Met plezier zie ik je verschijnen. Vanwaar komt dit prachtig speeltuig? Je bent een pantser met vele klanken, een schildpad die leeft in de bergen. Maar kom, ik neem je op en draag je naar mijn woning. Je zult me van enig nut zijn, ik minacht je niet. Mij als eerste kun je dienstig zijn. Thuis is het best; buiten wacht je schade en schande.³ Levend ben je voor de mensen een afweermiddel tegen schadelijke magie;⁴ dood zul je prachtige muziek voortbrengen.'

Zo sprak Hermes. Hij nam haar op met beide handen en keerde met het lieflijke speeltuig terug naar zijn woning. Daar legde hij de schildpad op de rug en met een stift van grauw ijzer boorde hij het ruggemerg uit de bergschildpad. Zoals een snelle gedachte door het gemoed gaat van een man die omringd is door talloze zorgen, of zoals het tintelen van de ogen een ogenblik opflakkert, zo snel volgden woord en daad bij de roemvolle Hermes de gedachte. Hij hakte rietstengels op de juiste lengte, boorde gaten in de rug van het schild van de schildpad en stak er de rietstengels stevig in vast. Vervolgens, met het talent hem eigen, spande hij een runderhuid over de holte, stak er twee zijarmen in en verbond die met een dwarshoutje; vervolgens spande hij er zeven harmonisch klinkende snaren op.⁵

Nadat hij dit lieflijke instrument in grote haast gebouwd had, testte hij de snaren één voor één met het plectrum; onder zijn handen liet de lier een indrukwekkend geluid horen.

Bij het uitproberen zong hij er een mooi lied bij, geïmproviseerd, zoals jongemannen doen die bij feesten wedijveren in gewaagde sporternij. Hij zong over de Kronide Zeus en over Maia met de mooie sandalen en hij bezong hoe ze zich vroeger in liefde verenigd hadden. Ook de dienstmeiden prees hij, en de schitterende grot van de nimf, de driepoeten in de woning en de altijd volle waterketels.

Roof van de runderen (62-93)

Dat alles bezong hij, maar in zijn geest dacht hij aan iets anders. Haastig legde hij in zijn heilige wieg de uitgeholde lier. Hij had zijn zinnen op vlees gezet en vloog uit de welriekende zaal om op verkenning te gaan, terwijl hij in zijn geest sluwe listen beraamde, zoals dieven gewoonlijk doen in de uren van de donkere nacht.

De Zon verliet de aarde en dook met zijn paarden en wagen onder in de oceaan, toen Hermes al lopend de schaduwrijke bergen van Piëria

Oudgriekse letterkunde I

Bachelor 1 Academiejaar 2019-2020

Deel 1 (eerste lesblok)

Aanvulling bij het overzicht van de Griekse literatuurgeschiedenis (*Literatuur van de Oudheid*, eerste semester, verondersteld gekend: herlees de betreffende hoofdstukken als voorbereiding van de les). Klassikale lectuur van Griekse teksten (poëzie en proza, volledige teksten en fragmenten, Attisch en andere dialecten), met snelle parafrase en/of vertaling door de lesgever, en vooral aandacht voor literaire kenmerken en kwaliteiten, en ruimte voor discussie over interpretatie. Vertalingen van de gelezen teksten worden na de lessen bezorgd.

Deel 2 (tweede lesblok)

Grondige klassikale lectuur van (op een notoire uitzondering na) relatief eenvoudige maar interessante en/of briljante prozateksten in Attisch of κοινή. Van de studenten wordt verwacht dat ze de teksten voorbereiden, d.w.z. het Grieks begrijpen, kunnen verklaren en kunnen vertalen, of tenminste hun problemen met het tekstbegrip kunnen situeren. Ze krijgen daarvoor teksthulp mee (vocabularium en wat uitleg bij grammaticale vormen en constructies). Tijdens de les worden de teksten gelezen en geanalyseerd, maar zelden vertaald. Er kan ingegaan worden op syntactisch moeilijke passages, maar zelden of niet op morfologie. Voor grammaticale vragen bij Thoukudides zijn er monitoraatslessen voorzien in de betreffende weken.

Schriftelijke opdracht en monitoraat (derde lesblok)

In dit onderdeel staan onderzoeksvaardigheden en digitale competenties centraal. Je wordt hiervoor begeleid door Dr. Evelien Bracke. De data en opdrachten (20% van het eindcijfer voor Oudgriekse Letterkunde I) worden gedetailleerd beschreven in een apart document (zie minerva) en toegelicht tijdens een infosessie in monitoraatsles 3.

Overzicht van de lessen/onderwerpen

Deel 1 wordt gegeven door dr. Berenice Verhelst, Deel 2 door dr. Tine Scheijnen; de lessen 6 maart en 8 mei worden volledig gegeven door TS (10:00 en vervolg om 13:00), de lessen van 13 maart en 15 mei door BV (8:30-11:15).

	Deel 1: 8:30-9:45	Deel 2: 10:00-11:15	Monitoraat 13:00-14:15	
14/02	Epos: Homerische hymne	Plato, <i>Ioon</i> , inleiding	<i>heuristiek</i>	
21/02	Leerdicht: Hesiodos	idem tot 532c2	<i>heuristiek</i>	ond.
28/02	Archaïsche lyriek	idem tot 535e5	<i>infosessie</i>	
06/03	--	idem tot 539e5	idem tot einde	bibl.
13/03	Komedie: Menandros I (geen voorbereiding)			
20/03	<i>dies natalis (geen les)</i>			
27/03	Historiografie: Herodotos	<i>monitoraat Thouk.</i>	Thoukudides	
03/04	Hellenistische poëzie <i>Paasvakantie (geen les)</i>	Theofrastos, <i>Karakters</i>		wiki
24/04	Retoriek: Ps-Longinos	LXX & Loukas		
01/05	<i>(geen les)</i>			
08/05	--	Proza keizertijd: roman, Charitoon en Longos		rev
15/05	Proza keizertijd: Filostratos	(geen voorbereiding)		

Leesopdracht:

Om de belezenheid in de Griekse literatuur uit te breiden, is er een lectuurbundel met vertalingen van volgende werken uit verschillende periodes en genres. Ze staan hier opgesomd in een volgorde die de chronologie weerspiegelt. In drie gevallen verwachten we dat je de tekst gelezen hebt tegen een les; de andere teksten lees je wanneer het je uitkomt. Neem aantekeningen bij de lectuur en maak achteraf een kort leesverslag (samenvatting, opvallende kenmerken, eigen inschatting).

- Homerische hymnen op Hermes en Afrodite
- Pindaros: vier Pythische oden
- Herodotos: eerste deel van boek 1 lezen voor 27 maart
- Xenophoon: *Memorabilia (Herinneringen aan Sokrates)*: boek 1
- Menandros: de hele *Duskolos* lezen voor 13 maart
- Plato: *Sumposion*
- Moschos: *Europa*
- Loukianos: *Het levenseinde van Peregrinus*
- Een roman: Charitoon lezen voor 8 mei

Examen

Mondeling (bij B. Verhelst en T. Scheijnen):

- korte parafrase en bespreking van een tekst(fragment) uit deel 1
- lectuur (wordt gequoteerd), vertaling + bespreking van (minstens 1 fragment uit) een tekst uit deel 2
- vraag over de leesopdracht

Het mondeling examen telt voor 80% van het eindcijfer. Er worden geen deelvrijstellingen toegekend. Pensum en modaliteiten zullen voor het eind van het semester bepaald en meegedeeld worden. Er is voorbereidingstijd, waarbij woordenboeken ter beschikking liggen.

Contact

Berenice.Verhelst@UGent.be en Tine.Scheijnen@UGent.be (voor lessen)
of

Evelien.Bracke@UGent.be (voor schrijfofopdracht en monitoraat)